

*(«Unudulmazlar» silsiləsindən)***RƏFİQ ZƏKANI
UNUTMAQMI OLAR?***(Əvvəli ötən sayımızda)*

R.Zəka onu düşündürən bütün mövzularda şeirlər yazırdı. Amma çalışırdı ki, şeirindən H.A-rifin dediyi o həzin musiqi əksilməyin. Burada xatırlatmağı lazım bilirəm ki, Rəfiq Zəkanın çoxlu şeirlərinə mahnılar bəstələnib və sağlığında bu sahədə ən məhsuldar şairlərdən idi.

Elə şeirləri var ki, onlara heç mahnı bəstələnməyib, amma şeiri oxuyanda elə bil bir mahnıya qulaq asırsan. Onun bir şeirinə yazılan mahnını xatırlayın: «Keçən günlərimi qaytaraydırlar, Gələnlərini qurban verərdim». R.Zəkanın bir çox şeirlərində Azərbaycanın birliyi, bütövlüyü arzusu ifadə olunurdu və əlbəttə, bu da həmin illərin poeziyasında tez-tez səslənirdi.

Yardımlı yaylağındayam,
Qartallar oylağındayam.
Ürəyimdən Təbriz keçir,
Savalan sorağındayam.

Göy də bilə, yer də bilə,
Kim dəva bu dərddə bilə?
Mən o gədikdən adlasam,
Nə qalır ki, Ərdəbilə?

Kim kimi hakim eylədi,
Kim eylədi, kim eylədi?
Kim eylədi ki, həsrətim-
Ürəyimdə sim eylədi.

Araz gözümün qorası,
Sağalan deyil yarası,
Bir ulusun göz yaşdır
İki sahilin arası.

Rəfiq Zəka əsl ədəbiyyat adamı idi, onun şeir kitablarında cəm olan bütün nümunələri nəzərdən keçirsək, belə çıxır ki, o, hər gün şeir yazıb. Təkcə şeir yox, bir çox poemalar, dram əsərləri, publisistik məqalələr, elmi işlər. Yolu, məramı aydın idi, o illərdə dəbdə olan bütün mövzularda yazsa da, özünün mövzuları da var idi və öncə qeyd etdiyimiz kimi, türkçülüyü, vətənçiliyi, Cənub həsrətini şeirlərində əsas mövzulardan biri sayırdı. Bir dəfə tənqidçi-filosof Asif Əfəndiyev onu məqalələrinin birində möhkəm tənqid etmişdi, hansı şairlərisə təqlid etməkdə suçlamışdı. Bunu danmaq olmaz ki, onun şeirlərində o böyük ustadların təsiri olub, amma bu təsir ustadları yasıllamaq yox, onların ölməz poeziyasını yeni poetik zilvədə canlandırmaq

istəyindən doğurdu. Rəfiqin əruzda yazdığı şeirlərin əksəriyyətində Cavidin və türk şairlərinin işlətdiyi bəhrlərə müraciət olunurdu, Rəfiq onları sevirdi və istəyirdi ki, onlar unudulmasınlar. Bu gün, vəfatından on il yarım keçəndən sonra mən Rəfiq Zəkanın iyirmidən artıq şeir kitabını bir də vərəqlədim. Budur, Vətən haqqında yazılan şeir:

Vətən kimlərinindir?-soruşdu Xəndan
Söylədim: Müqəddəs nə var ki ondan?
Duy onu könüldən, sev onu candan,
O, candan, könüldən heyranlarındır.

Vətən-qumsalları dindirənlərin,
Səhranı dəryaya döndərənlərin,
Şimşəyi əliylə söndürənlərin,
Zülməti köksüylə yaranlarındır!

Ölümündən neçə ay əvvəl bir neçə şeirini «Azərbaycan» jurnalına gətirdi. Bu şeirlərində Rəfiq Azərbaycan ordusuna uğurlar diləyir və türkçülüyü təbliğ edirdi.

Vur, tarixi düşmənlərimizdən öc alınsın,
Tunc topların ağzıyla zəfər mavrşısı çalınsın!

Sən qurtaracvaqsan bu bələdan ulu yurdu,
Ey sevgili Türk əsgəri, ey qəhrəman Ordu!...

Rəfiq Zəkanın «Ömür bitər, yol bitməz» şeirlər kitabındakı bu iki misranı xatırlayıram:

Nə bilim, bəlkə də bir ürək sözüm,
Bir kövrək dodaqda qalacaq mənim.

Qalacaq, Rəfiq, qalacaq. Azərbaycan xalqı heç bir gözəl şairini unutmur

Vaqif YUSİFLİ

2023